

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

GENEL DEĞERLENDİRME RAPORU

2024 YILI TEKSTİL SEKTÖRÜNDE
ÇALIŞMA KOŞULLARININ İYİLEŞTİRİLMESİ
PROGRAMLI TEFTİŞİ

(Ekim, 2025)

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ÖNSÖZ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 49'uncu maddesi ve çalışma hayatıyla ilgili diğer maddelerinde Devlet; çalışanların hayat seviyelerini yükseltmek ve çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam oluşturmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü tutulmuştur. Bu yükümlülük Devlet'in çalışma hayatını kontrol etmesini gerekli kılmaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olarak sosyal hukuk devleti temelinde emeğin ve hakkın esas alındığı, diyalog mekanizmalarının etkin bir biçimde işletilerek çalışma ahenginin hâkim kılındığı, uluslararası norm ve standartlara uyumlu, yenilikçi bir çalışma hayatı oluşturmak vizyonu çerçevesinde temel misyonumuz; çalışma hayatını düzenlemek ve denetlemek, işgücü piyasasının yapısal sorunlarını çözmek suretiyle büyümenin istihdama katkısını, istihdam ve işgücüne katılım oranını artırmak, nitelikli insan kaynağı oluşturmak, sosyal güvenliği yaygınlaştıracak tedbirler almak, iş sağlığı ve güvenliği kültürünü geliştirerek tüm çalışanlara sağlıklı ve güvenli çalışma ortamı oluşturmaktır.

Anayasa kapsamında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile verilen görevlerin denetimle ilgili kısımları; 5690 sayılı Kanun ile onanan Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Sanayi ve Ticarete İş Teftişi Hakkındaki 81 sayılı ILO Sözleşmesi gereği Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına verilmiştir. Bu kapsamda, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının çalışma hayatını denetlemeye yetkili birimi olan ve çalışma barışının tesisinin sağlanması amacıyla görev yapan Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izlemek, çalışma şartları, çalışma ortamı, çalışma ilişkileri, iş kazaları ve meslek hastalıkları, kayıt dışılık, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik ihlaller ve benzeri risk kriterlerine dayanarak işyerleri ve sektörler düzeyinde analizler yapmak, çalışma hayatının denetimi ve raporlanmasına ilişkin ilke, yöntem, standart ve teknikleri geliştirmek, denetim rehberleri hazırlamak, denetimlerin etkinliğini ve verimliliğini artırıcı tedbirleri almak, bu konuda görüş ve önerilerde bulunmakla ilgili görevleri vardır.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı olarak programlı teftişler kapsamında amacımız, ülkemizde yürürlükte bulunan iş mevzuatı çerçevesinde çalışma hayatı bakımından öncelikli riskleri belirleyerek ilgili taraflara rehberlik etmek ve taraflar arasında çalışma barışının sağlanmasına katkıda bulunmaktır. Bu kapsamda yürütülen teftişlere ilişkin hazırlanan Genel Değerlendirme Raporları ilgili tarafların bilgilerine sunulmaktadır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

BAŞKAN SUNUŞU

2024 yılına ait Programlı Teftişlerin hazırlanmasında, yürütülmesinde ve bu raporun yazımında görev alan İş Müfettişlerine, teftiş aşamasında gerekli kolaylığı sağlayan işveren ve çalışanlara, kamu kurum ve kuruluşlarına, katkısı ve katılımı olan tüm paydaşlara teşekkür eder, ülkemiz ve çalışma hayatı için faydalı olmasını temenni ederim.

Bekir AKTÜRK
Rehberlik ve Teftiş Başkanı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
BAŞKAN SUNUŞU	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
I. BÖLÜM GENEL BİLGİLER.....	1
1. TEFTİŞİN ADI	1
2. TEFTİŞİN GEREKÇESİ.....	1
3. TEFTİŞİN AMACI	2
4. TEFTİŞTE GÖREV ALAN MÜFETTİŞLER.....	2
5. ÇALIŞMA TAKVİMİ.....	3
6. TEFTİŞ YÜRÜTÜLEN İLLER	3
7. TEFTİŞ ALINAN İŞYERLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	3
8. İŞYERLERİNİN BELİRLENME KRİTERLERİ	3
9. İŞYERLERİNDE YÜRÜTÜLEN GENEL FAALİYETLER.....	4
II. BÖLÜM TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	6
1. HAZIRLIK AŞAMASI	6
2. TEFTİŞ AŞAMASI.....	6
3. İSTATİSTİKLER.....	6
4. TEFTİŞ SONUCUNA İLİŞKİN İSTATİSTİKLER.....	10
III. BÖLÜM MEVZUATA AYKIRILIKLAR.....	12
IV. BÖLÜM SONUÇ	14
1. TEFTİŞ SONUÇLARI HAKKINDA GENEL DEĞERLENDİRME	14
2. SEKTÖR/ALAN TEMSİLCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ.....	14
3. İŞ MÜFETTİŞLERİNİN DEĞERLENDİRME VE GÖRÜŞLERİ	14

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

KISALTMALAR LİSTESİ

SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
NACE	Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiksel Sınıflandırması
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
ALO170	Çalışma Hayatı İletişim Merkezi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
THD	Tekstil, Hazır Giyim ve Deri

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil I-1 İplik Üretim Akış Şeması	4
Şekil I-2 Konfeksiyon Üretim Akış Şeması	5
Şekil I-3 Örme Giyim Eşyası Üretim Akış Şeması	5
Şekil I-4 Örnek Hiyerarşi Şeması	5

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

TABLolar LİSTESİ

Tablo II-1 Çalışma Takvimi.....	3
Tablo II-2 İşyerlerinin İllere Göre Sayısal Dağılımı.....	7
Tablo II-3 İşyerlerinin Çalışan Sayılarına Göre Sayısal ve Oransal Dağılımı.....	7
Tablo II-4 İşyerlerinin Toplu İş Sözleşmesi Uygulanmasına Göre Sayısal ve Oransal Dağılım.....	8
Tablo II-5 Çalışanların İllere Göre Sayısal ve Oransal Dağılımı.....	8
Tablo II-6 Çalışanların Yaş ve Engellilik Durumuna Göre Sayısal Dağılımı.....	9
Tablo II-7 Çalışanların Cinsiyetlerine Göre Sayısal ve Oransal Dağılımı.....	9
Tablo II-8 Çalışanlar Arasında Yabancı Çalışanların Sayısal ve Oransal Dağılımı	90
Tablo II-9 Çalışanlarına Kıdemlerine Göre Oransal Dağılımı.....	10
Tablo II-10 Çalışanların Ücret Ödeme Sistemlerine Göre Oransal Dağılımı	10
Tablo II-11 Çalışanların Ücret Miktarına Göre Oransal Dağılımı.....	10
Tablo II-12 Çalışanların Meslek Durumlarına Göre Oransal Dağılımı	101
Tablo II-13 Çalışanların İş Sözleşmesi Türlerine Göre Oransal Dağılımı.....	11
Tablo II-14 Giderilen Mevzuata Aykırılıklar Sonucunda Ödenmesi Sağlanan Hak ve Alacaklar.	112
Tablo II-15 Giderilen Mevzuata Aykırılıklar Sonucunda Kamuya Aktarılması Sağlanan Tutar ...	12

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

I. BÖLÜM GENEL BİLGİLER

1. TEFTİŞİN ADI

Tekstil Sektöründe Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Programlı Teftişi.

2. TEFTİŞİN GEREKÇESİ

Türkiye, 2020 yılı dünya tekstil ihracatından aldığı %3,4'lük pay ile ülke bazlı sıralamada 5'inci, dünya hazır giyim ihracatından aldığı %3,6'luk pay ile 6'ncı, deri/deri ürünleri ihracatında %0,6'luk pay ile 23'üncü ihracatçı konumundadır (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022: 10) Sosyal Güvenlik Kurumu 2022 yılı Aralık dönemi istatistiklerine göre, Türkiye genelinde giyim eşyaları imalatı, tekstil ve deri sektöründe faaliyet gösteren yaklaşık 71.959 işyerinde yaklaşık 1.304.927 kişi istihdam edilmektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2024: 1).

Küresel ekonomik krizler ve siyasi belirsizlikler THD sektöründe küresel talebin düşmesine ve küresel ticaretin olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır. İhracatını arttırabilen ülkelerin sektöre yatırım yaptığı ve rekabetçi özelliklerini yükselttiği görülmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018: 131). Rekabet küresel tedarik zincirinde etkisini gösterirken, 2010'lu yıllarla birlikte tüketicilerin sürdürülebilir koşullarda üretilen ürünlere yönelik oluşan talebi, kurumsal sosyal sorumluluk standartlarının uygulanmasını gündeme getirmiştir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018: 133).

İşyeri Tehlike Sınıfları Listesi'ne göre 13.10 Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi, 13.20 Dokuma, 13.91 Örgü (triko) veya tığ işi (kroşe) kumaşların imalatı, 13.92 Giyim eşyası dışındaki tamamlanmış tekstil ürünlerinin imalatı gibi işler tehlikeli sınıfta, 13.30 Tekstil ürünlerinin bitirilmesi gibi işler çok tehlikeli sınıfta yer almaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının yayımlamış olduğu İşkollarındaki İşçi Sayıları ve Sendikaların Üye Sayılarına İlişkin 2024 Ocak ayı istatistikleri hakkında Tebliğde; "05- Dokuma, Hazır Giyim ve Deri" işkolunda yer alan 1.225.669 çalışandan, 108.301'inin 18 farklı sendikaya üye oldukları belirtilmiştir. Verilere bakıldığında, çalışan toplam işçilerin yaklaşık %8,83'ünün sendika üyeliğinin bulunduğu, sendikalaşma oranının düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Başkanlığımıza intikal eden şikayet ve ihbarların da değerlendirilmesi sonucunda söz konusu programlı teftiş ile; tekstil işyerlerinde çalışan işçilerin mevzuattan kaynaklanan haklarından eksiksiz faydalanabilmesine, çalışma ilişkilerinin mevzuata uygun hale getirilmesi sağlanarak işçi ve işverenlerin

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

çalışma barışı içerisinde ilişkilerini sürdürmesine ve işverenler arasında mevzuattaki yükümlülüklerin uygulanmasından kaynaklanan farklılıkların giderilerek haksız rekabetin önlenmesine katkı sağlayacağı hedeflenmektedir.

3. TEFTİŞİN AMACI

Sektörde çalışma koşullarının iyileştirilmesi, kayıt dışılığın azaltılması, işveren, işçi ve sektör temsilcilerinde çalışma mevzuatı yönünden farkındalık oluşturulması ve çalışma barışına katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda programlı teftiş çerçevesinde;

- Çalışma süreleri,
 - Ücret ve ekleri (fazla çalışma, ulusal bayram, genel tatil, hafta tatili ücretleri, prim, ikramiye vb.)
 - Fiili-kaydi ücret,
 - Kayıt dışı istihdam,
 - İş sözleşmeleri,
 - Postalar halinde çalışma,
 - Ücret hesap pusulası,
 - Yıllık ücretli izin,
 - Ara dinlenme süresi,
 - Hafta tatili izni,
 - Teftiş Rehberinde yer alan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında bakılması gereken hususlar,
 - Çalışma izni olmayan yabancı çalıştırılması,
 - Kadın, çocuk ve genç işçilere yönelik koruyucu hükümler,
 - Zorla çalıştırma amaçlı muhtemel insan ticareti,
 - Çağrı üzerine çalışma, mevsimlik çalışma ve benzeri “a-tipik” çalışma modelleri,
- Konularında teftişler yürütülmüştür.

4. TEFTİŞTE GÖREV ALAN MÜFETTİŞLER

Programlı teftişte, Ankara, İzmir ve İstanbul Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıklarında görevli 34 iş müfettişi görev almıştır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

5. ÇALIŞMA TAKVİMİ

2024 yılı Ocak-Mart aylarında programlı teftişin hazırlık aşaması gerçekleştirilmiş, eğitim ve toplantı faaliyetleri yürütülmüş; Nisan ile Aralık ayları arasında teftişler gerçekleştirilerek ilgili işyerlerine dair teftiş raporları düzenlenmiş ve 2025 yılı Ocak-Şubat aylarında programlı teftişlere ait genel değerlendirme raporu hazırlanmıştır. Programlı teftişlere ilişkin çalışma takvimi Tablo II-1’de belirtilmiştir.

Tablo II-1 Çalışma Takvimi

Faaliyet	Dönem
Hazırlık Aşaması - Araştırma faaliyetleri - Bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri	Ocak 2024 Şubat-Mart 2024
Teftiş Aşaması Teftişlerin yürütülmesi ve raporların yazımı	Nisan-Aralık 2024
Analiz ve Değerlendirme Değerlendirme toplantıları ve istatistiklerin analizi	Ocak 2025
Genel Değerlendirme Raporu Yazımı	Ocak-Şubat 2025

6. TEFTİŞ YÜRÜTÜLEN İLLER

Programlı teftiş, Ankara, Bartın, Bursa, Çankırı, Çorum, Denizli, İstanbul, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kocaeli, Ordu, Sakarya, Samsun, Tekirdağ, Tokat ve Uşak illerinde gerçekleştirilmiştir.

7. TEFTİŞE ALINAN İŞYERLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Programlı teftiş 05 numaralı “Dokuma, hazır giyim ve deri” işkolunda yer alan; “13.20-Dokuma” ve “14.19-Diğer giyim eşyalarının ve giysi aksesuarlarının imalatı” Nace kodlu işyerlerinde gerçekleştirilmiştir.

8. İŞYERLERİNİN BELİRLENME KRİTERLERİ

İşyerlerinin belirlenmesinde aşağıdaki temel kriterler dikkate alınmıştır:

- Çalışan sayısı,

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- İşyeri büyüklüğü,
- İşyerinin teftiş geçmişi,
- Şikayet/ihbar yoğunluğu,
- Çalışma ortamı koşulları.

İşyerlerinin belirlenmesinde kullanılan kaynaklar ise:

- SGK Verileri: İşyeri kayıtları ve sigortalı çalışan sayıları analiz edilmiştir.
- TÜİK Verileri: Sektörüne ilişkin istatistiksel veriler incelenmiştir.
- Bakanlık Veri Tabanı: Önceki denetim raporları ve işyeri kayıtları değerlendirilmiştir.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi “ALO 170” ve CİMER Başvuruları: İşyerleri hakkındaki şikayetler/ihbarlar değerlendirilmiştir.

9. İŞYERLERİNDE YÜRÜTÜLEN GENEL FAALİYETLER

Tekstil sektöründe doğal ve sentetik iplik imalatı, dokuma kumaş, örme kumaş, brode, iplik boyama, kumaş boyama, baskı ve bitim işlemleri ile hazır giyim işleri yapılmaktadır. Şekil I-1’de İplik üretim akış şemasına, Şekil I-2’de hazır giyim üretim akış şemasına, Şekil I-3’de örme giyim eşyası üretim akış şemasına yer verilmektedir. İşçilerin çalıştığı bölüm adları sıklıkla “İplik”, “Örme”, “Bobin”, “Saçak”, “Paketleme”, “Depo”, “Kalite Kontrol”, “Muhasebe”, “İnsan Kaynakları” şeklinde olduğu görülmüştür. Ayrıca işyerlerinde beyaz yaka – gri yaka – mavi yaka şeklinde ölçeklendirmeler de bulunmaktadır. Çoğunlukla yönetsel bölümler beyaz yaka olarak sınıflandırılırken, üretim bölümleri mavi yaka şeklinde sınıflandırılmaktadır. Üretimle doğrudan ilgili yönetsel bölümler ise gri yaka olarak kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Şekil I-4’de gerçekleştirilen teftişlerde karşılaşılan örnek bir hiyerarşi şemasına yer verilmiştir.

Şekil I-1 İplik Üretim Akış Şeması

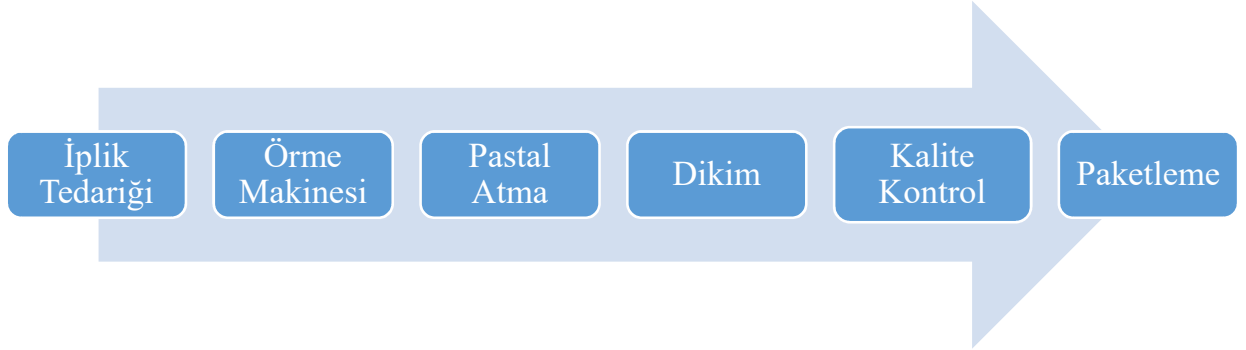

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

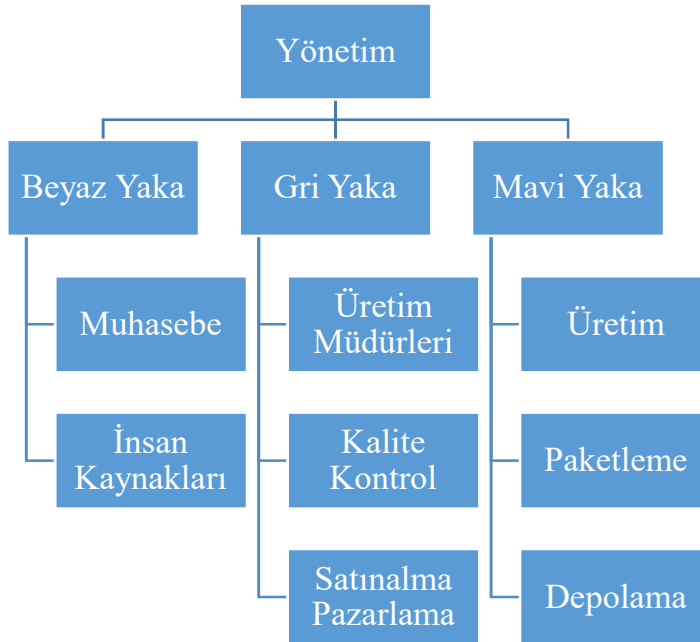
Şekil I-2 Konfeksiyon Üretim Akış Şeması

Şekil I-3 Örme Giyim Eşyası Üretim Akış Şeması

Şekil I-4 Örnek Hiyerarşi Şeması

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

II. BÖLÜM TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. HAZIRLIK AŞAMASI

Programlı teftiş ile ilgili hazırlıklar 2024 yılı Ocak ayında başlamıştır. Teftişe alınacak sektörün belirlenmesinde; sektörün büyüklüğü, ekonomi içindeki payı, istihdam edilen işçi sayısı, sektörün yapısı, kamuoyunda çıkan haberler, sektördeki işçilerin CİMER ve ALO170 gibi kanallar aracılığı ile yaptıkları şikâyetler ve ihbarlar değerlendirilmiştir. 2024 yılı Şubat ve Mart aylarında uygulama esasları belirlenerek koordinasyon ekipleri oluşturulmuş, uygulamada birliğin sağlanması, teftişin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla programda yer alacak müfettişler ile toplantılar yapılmıştır.

2. TEFTİŞ AŞAMASI

Teftiş konuları arasında yer alan; çalışma süreleri, ücret ve ekleri (fazla çalışma, ulusal bayram, genel tatil, hafta tatili ücretleri, prim, ikramiye vb.), fiili-kaydi ücret, kayıt dışı istihdam, iş sözleşmeleri, postalar halinde çalışma, ücret hesap pusulası, yıllık ücretli izin, ara dinlenme süresi, hafta tatili izni, Teftiş Rehberinde yer alan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında bakılması gereken hususlar, çalışma izni olmayan yabancı çalıştırılması, kadın, çocuk ve genç işçilere yönelik koruyucu hükümler, zorla çalıştırma amaçlı muhtemel insan ticareti, çağrı üzerine çalışma, mevsimlik çalışma ve benzeri “a-tipik” çalışma modelleri konularında işyerlerinde incelemeler gerçekleştirilmiştir.

Teftişler rehberlik odaklı yürütülmüş olup işverenlerin tespit edilen noksanlık ve aykırılıkları gidereceği yönündeki süre talebi ile müfettişlerin süre taleplerini uygun görmesi sonucunda, işverenlere makul süreler verilerek tespiti yapılan mevzuat eksikliklerinin giderilmesi sağlanmıştır. Yine, yıl içerisinde düzenli olarak teftişlerde yaşanan sorunlar ve değerlendirmeler ile ilgili teftişlerde görev alan müfettişlerle toplantılar düzenlenmiştir.

3. İSTATİSTİKLER

Programlı teftişte elde edilen sayısal ve istatistiki veriler aşağıda belirtilmiştir.

3.1. İşyeri Bilgilerine İlişkin İstatistikler

Programlı teftiş kapsamına alınan toplam işyeri sayısı 354'dür. 350 işyerinde teftiş gerçekleştirilmiş, 4 işyerinin kapalı, gayri faal olması gibi nedenlerle teftişi gerçekleştirilememiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo II-2 İşyerlerinin İllere Göre Sayısal Dağılımı

İl	İşyeri Sayısı
Ankara	10
Bartın	2
Bursa	53
Çankırı	3
Çorum	12
Denizli	60
İstanbul	98
Kastamonu	5
Kayseri	11
Kırıkkale	2
Kocaeli	6
Ordu	4
Sakarya	5
Samsun	3
Tekirdağ	45
Tokat	19
Uşak	12
Toplam	350

Teftişi yapılan işyerlerinin yaklaşık %4'ü 50 ve altında işçi çalıştıran işyeridir. 51 ila 250 arasında işçi çalıştıran işyeri sayısı teftişi yapılan işyerlerinin yaklaşık %59'unu oluşturmaktadır.

Tablo II-3 İşyerlerinin Çalışan Sayılarına Göre Sayısal ve Oransal Dağılımı

Çalışan Sayısı	İşyeri Sayısı	Oranı	Ölçek
0-50	14	4,0%	Küçük
51-100	47	13,4%	Orta
101-150	55	15,7%	Orta
151-200	57	16,3%	Orta
201-250	49	14,0%	Orta
251-300	30	8,6%	Büyük
301-350	28	8,0%	Büyük
351-400	15	4,3%	Büyük
401-450	25	7,1%	Büyük
450-999	25	7,1%	Büyük
1000 üstü	5	1,4%	Büyük
Toplam	350		

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Teftiş gerçekleştirilen 350 işyerinden 19 işyerinde toplu iş sözleşmesi bulunmaktadır. Oransal bazda toplu iş sözleşmesi uygulanan işyeri, teftiş gerçekleştirilen işyerlerinin %5'ini oluşturmaktadır.

Tablo II-4 İşyerlerinin Toplu İş Sözleşmesi Uygulanmasına Göre Sayısal ve Oransal Dağılım

TİS	İşyeri	Oranı
Evet	19	5 %
Hayır	331	95 %
Toplam	350	100 %

3.2. Çalışan Bilgilerine İlişkin İstatistikler

Programlı teftiş kapsamında toplam 88.211 çalışana ulaşılmış olup en fazla çalışan sayısını sırasıyla İstanbul, Denizli ve Bursa illeri oluşturmaktadır.

Tablo II-5 Çalışanların İllere Göre Sayısal Dağılımı

İl	Çalışan Sayısı
Ankara	1.187
Bartın	490
Bursa	14.882
Çankırı	2.672
Çorum	1.867
Denizli	16.525
İstanbul	21.242
Kastamonu	440
Kayseri	2.195
Kırıkkale	214
Kocaeli	2.107
Ordu	1.246
Sakarya	1.003
Samsun	671
Tekirdağ	13.368
Toplam	88.211

Teftiş kapsamında ulaşılan 88.211 çalışandan 2.024'ü engelli, 65'i ise genç çalışandır. Engelli ve genç olmayan çalışan sayısı tüm çalışanların %97,6'sını oluşturmaktadır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo II-6 Çalışanların Yaş ve Engellilik Durumuna Göre Sayısal Dağılımı

Durumu	Çalışan Sayısı
18 Yaş Üstü	86.122
Engelli	2.024
Genç	65
Toplam	88.211

Teftişi gerçekleştirilen işyerlerinde çalışanların %39,5'i kadın, %60,5'i erkek işçilerden oluşmaktadır.

Tablo II-7 Çalışanların Cinsiyetlerine Göre Sayısal ve Oransal Dağılımı

Cinsiyeti	Çalışan Sayısı	Oranı
Erkek	53.327	60,45%
Kadın	34.819	39,45%
Genç	65	0,1%
Toplam	88.211	100 %

Teftiş gerçekleştirilen işyerlerinde 515 yabancı çalışan tespit edilmiş olup 2 yabancının çalışma izninin bulunmadığı görülmüştür.

Tablo II-8 Çalışanlar Arasında Yabancı Çalışanların Sayısal Dağılımı

Cinsiyeti	Çalışan Sayısı
Türk Vatandaşı	87.696
Yabancı	515
Toplam	88.211

Sektörde çalışan işçilerin kıdemlerine göre dağılımı incelendiğinde, işyerlerinde 3 yıl ve daha az kıdemi olan işçilerin sektörde çalışan işçilerin yaklaşık %54'lük oranını oluşturduğu görülmüştür.

Tablo II-9 Çalışanlarına Kıdemlerine Göre Oransal Dağılımı

Kıdemi	Oranı
6 aydan az	13,4 %
6 ay ila 1,5 yıl	20,2 %
1,5 yıl ila 3 yıl	20,8 %
3 yıl ila 5 yıl	16,1 %
5 yıl ila 10 yıl	16,6 %
10 yıl ve üstü	13,0 %

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Teftiş gerçekleştirilen işyerlerinde çalışanların %70'i saatlik ve günlük ücret sistemi ile çalıştıkları, büyük çoğunluğunun asgari ücretin üzerinde ücret aldıkları görülmektedir.

Tablo II-10 Çalışanların Ücret Ödeme Sistemlerine Göre Oransal Dağılımı

Ücret Ödeme Sistemi	Oranı
Saatlik Ücret Sistemi	19,4 %
Günlük Ücret Sistemi	51,1 %
Aylık Ücret Sistemi (Maktu Ücret)	29,5 %

Tablo II-11 Çalışanların Ücret Miktarına Göre Oransal Dağılımı

Ücret Miktarı	Oranı
Asgari Ücret	21,8 %
Asgari Ücret Üstü	78,2 %

Teftiş gerçekleştirilen işyerlerinde çalışanların %13,4'ünün idari personel, %86,6'sının ise doğrudan veya dolaylı tekstil üretim çalışanı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo II-12 Çalışanların Meslek Durumlarına Göre Oransal Dağılımı

Ücret Miktarı	Oranı
İdari Personel	13,4 %
Tekstil Personeli	86,6 %

Çalışanların büyük çoğunluğu (%99,5) belirsiz süreli iş sözleşmesi ile çalışmaktadır.

Tablo II-13 Çalışanların İş Sözleşmesi Türlerine Göre Oransal Dağılımı

İş Sözleşmesi Türleri	Oranı
Belirsiz Süreli	99,5 %
Belirli Süreli	0,3 %
Kısmi Süreli	0,2 %

4. TEFTİŞ SONUCUNA İLİŞKİN İSTATİSTİKLER

Programlı teftiş sonucunda 350 işyerinde 88.211 işçinin çalışma koşulları teftiş konuları dahilinde incelenmiştir. İşverenlerin tespit edilen noksanlık ve aykırılıkları gidereceği yönündeki süre talebi ile müfettişlerin süre taleplerini uygun görmesi sonucunda, işverenliklere makul süreler verilerek tespiti yapılan mevzuat eksikliklerinin giderilmesi sağlanmıştır. Verilen süre sonunda giderilmeyen mevzuata aykırılıklar için idari yaptırım önerilmiştir. Teftişler sonucunda giderilmeyen mevzuata aykırılıklar

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

sonucunda 143 işverenlik hakkında 16.440.135,00 TL idari para cezası uygulanması, ayrıca 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu'nun 23'üncü maddesine aykırı olarak 2 işyerinde izinsiz yabancı uyruklu işçi çalıştırıldığı tespit edilmesi nedeniyle işverenlikler hakkında 92.567,00 TL, izinsiz çalışan yabancılar hakkında ise 37.006,00 TL idari para cezası uygulanması önerilmiştir.

Teftişler sonucunda giderilen mevzuata aykırılıklar sonucunda işçilere ödettirilmesi sağlanan tutarlar ile söz konusu işçilere yaptırılan bu ödemeler sonucunda kamuya aktarılması sağlanan kamu alacağı tutarları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo II-14 Giderilen Mevzuata Aykırılıklar Sonucunda Ödenmesi Sağlanan Hak ve Alacaklar

Ödeme Niteliği	İşçi Sayısı	Tutar (Brüt/TL)
Ücret	8.911	21.761.436,07 TL
Fazla Çalışma Ücreti	14.633	86.742.520,15 TL
Hafta Tatili Çalışma Ücreti	2.089	3.505.277,07 TL
Genel Tatil Çalışma Ücreti	10.031	18.089.449,79 TL
Prim	20	43.500,00 TL
Diğer	284	5.594.966,86 TL
Toplam		135.737.149,94 TL

Tablo II-15 Giderilen Mevzuata Aykırılıklar Sonucunda Kamuya Aktarılması Sağlanan Tutar

Ödeme Niteliği	Tutar (Brüt/TL)
Gelir Vergisi + Damga Vergisi	37.281.510,89 TL
SGK Primleri	66.420.732,53 TL
Toplam	103.702.243,42 TL

4.1 Suç Duyurusu ve İhbarlar

Teftişlerde tespit edilen ve giderilmeyen mevzuata aykırılıklar nedeniyle yasal dayanaklar çerçevesinde ilgili kurumlara 36 bildirim düzenlenmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

III. BÖLÜM MEVZUATA AYKIRILIKLAR

1. İŞ SÖZLEŞMESİ VE İŞÇİ ÖZLÜK DOSYASI

4857 sayılı İş Kanunu'nun 8'inci maddesine göre yazılı olarak yapılması gereken, süresi bir yıl ve daha fazla olan iş sözleşmelerinin, 36 işyerinde yazılı olarak yapılmadığı veya özlük dosyası düzenlenmediği tespit edilmiş olup, işverenlere verilen süre sonunda yapılan ikinci aşama teftişlerde bu konudaki mevzuata aykırılığın giderildiği görülmüştür.

2. ÜCRET HESAP PUSULASI

4857 sayılı İş Kanunu'nun 37'inci maddesine aykırı olarak 27 işyerinde ücret hesap pusulalarının düzenlenmediği ve bir nüshalarının işçilere verilmediği tespit edilmiş olup, işverenlere verilen süre sonunda yapılan ikinci aşama teftişlerde, 26 işyerinde bu konudaki mevzuata aykırılığın giderildiği görülmüştür.

3. ÇALIŞMA SÜRELERİ

4857 sayılı İş Kanunu'nun 63'üncü maddesine, 69'uncu maddesine, 76'ncı maddesine aykırı olarak 221 işyerinde çalışma sürelerine ve buna dair yönetmelik hükümlerine uyulmadığı tespit edilmiş olup, işverenlere verilen süre sonunda yapılan ikinci aşama teftişlerde, 97 işyerinde bu konudaki mevzuata aykırılığın giderildiği görülmüştür.

4. ÜCRET VE GENEL TATİL ÜCRETİ

4857 sayılı İş Kanunu'nun 32 ve 47'nci maddesine aykırı olarak teftiş gerçekleştirilen 210 işyerinde ücret ve genel tatil günü ücretinin ödenmediği tespit edilmiş olup işverenlere verilen süre sonunda yapılan ikinci aşama teftişlerde bu mevzuata aykırılığın giderilerek 39.850.885,86 TL alacağın işçilere ödenmesi sağlanmıştır. Mevzuata uyum sağlanmayan işyerlerine idari para cezası uygulanmıştır.

5. FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETİ

4857 sayılı İş Kanunu'nun 41 inci maddesine aykırı olarak 196 işyerinde işverenlerce işçilerine fazla çalışmalara ilişkin ücretlerin hiç ödenmediği veya eksik ödendiği tespit edilmiş olup, işverenlere verilen süre sonunda yapılan ikinci aşama teftişlerde, bu mevzuata aykırılığın giderilerek 86.742.520,15

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

TL alacağın işçilere ödenmesi sağlanmıştır. Mevzuata uyum sağlanmayan işyerlerine idari para cezası uygulanmıştır.

6. YILLIK ÜCRETLİ İZİN

4857 sayılı İş Kanunu'nun 53 ila 60'ıncı maddelerine aykırı olarak 237 işyerinde yıllık ücretli izin hükümlerine aykırılık tespit edilmiş olup, işverenlere verilen süre sonunda yapılan ikinci aşama teftişlerde bu mevzuata aykırılığın çoğunluğunun giderildiği görülmüştür. Mevzuata uyum sağlanmayan işyerlerine idari para cezası uygulanmıştır.

7. KADIN ÇALIŞANLARA ÖZGÜ HÜKÜMLER

4857 sayılı İş Kanunu'nun aykırı olarak 25 işyerinde kadın çalışanlara özgü hükümlere aykırılık tespit edilmiş olup, işverenlere verilen süre sonunda yapılan ikinci aşama teftişlerde bu mevzuata aykırılığın giderildiği görülmüştür.

8. YABANCI ÇALIŞTIRMA

6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu'nun 23'üncü maddesine aykırı olarak 2 işyerinde izinsiz yabancı uyruklu işçi çalıştırıldığı tespit edilmiştir.

9. YETKİLİ MAKAM VE MEMURLAR HÜKÜMLERİNE AYKIRILIK

4857 sayılı İş Kanunu'nun 92'nci maddesinin ikinci fıkrasındaki yükümlülüklerini yerine getirmeyen 1 işverenlik tespit edilmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

IV. BÖLÜM SONUÇ

1. TEFTİŞ SONUÇLARI HAKKINDA GENEL DEĞERLENDİRME

Programlı teftiş, 17 ilde 34 iş müfettişi tarafından 350 işyerinde gerçekleştirilmiş olup 88.211 çalışana ulaşılmıştır. Yapılan teftişler sonucunda işçilerin Kanundan ve sözleşmelerden doğan hakları kapsamında; toplam 135.737.149,94 TL tutarındaki alacağın işçilere ödettirilmesi, söz konusu işçilere yaptırılan ödemeler sonucunda ise 103.702.243,42 TL kamu alacağının ödenmesi sağlanmıştır. Programlı teftiş kapsamında 4857 sayılı İş Kanunu'nun ilgili maddelerine istinaden 143 işverenlik hakkında toplam 16.440.135,00 TL idari para cezası uygulanması, ayrıca 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu'nun 23'üncü maddesine aykırı olarak izinsiz yabancı uyruklu işçi çalıştırıldığı tespit edilmesi nedeniyle işverenlikler ve izinsiz çalışan yabancılar hakkında toplam 129.573,00 TL idari para cezası uygulanması önerilmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu kapsamında tespit edilen mevzuata aykırılık ve noksanlıkların %95 oranında işverenlikler tarafından giderildiği belirlenmiştir.

2. SEKTÖR/ALAN TEMSİLCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Programlı teftişler kapsamında sektör temsilcilerinin talep ettikleri mevzuat değişiklikleri ve yaşadıkları sorunlar özetlendiğinde;

- Yıllık izin ücretinin, izin öncesinde ödenmesi zorunluluğunun kaldırılması veya işçi isteğine bağlı olması gerektiği,
- Sektöre yapılan teşviklerin arttırılmasının sektörde yaşanan istihdam sıkıntısının önüne geçilmesi için gerekli olduğu,
- İşçilerin süt iznini toplu bir şekilde kullanmak istedikleri, bunun için alternatif bir çalışma modelinin kurgulanmasının gerektiği belirtilmiştir.

3. İŞ MÜFETTİŞLERİNİN DEĞERLENDİRME VE GÖRÜŞLERİ

Çalışma sürelerinin belgelendirilmesi, yıllık ücretli iznin peşin veya avans olarak ödenmesi, yıllık iki yüz yetmiş saatin üzerinde fazla çalışma yapılması konuları hakkında mevzuat düzenlemeleri yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.